

Una troballa de monedes àrabs a Lorca

A. BOFARULL I COMENGE

Es freqüent que en les troballes de monedes Hispano-Àrabs, principalment les dels regnes de Taifes, es trobin junt amb els dirhems i dinars hispànics monedes dels Fatimites, amb majoria de monedes d'or, moltes encunyades a Sicília.

Es notori el gran comerç que practicaven per tot el Mediterrani els vaixells Fatimites i per la costa Oriental d'Espanya, principalment després de la caiguda del Califat de Cordoba, el gran adversari de l'Imperi Fatimita en el comerç del Nord d'Àfrica.

Degut a un període de sequia dels anys 1023 al 1026 que va provocar la fam i la misèria a Egipte on el Califa va haver de demanar ajuda als Bizantins i altres nacions del Mediterrani i el rei Mochehid de Dénia li va enviar un vaixell carregat de blat (1) és comprensible la troballa de monedes Fatimites, principalment per les costes Sud d'Espanya des de València a Cadis.

Aquesta troballa que es va efectuar a Lorca es compon de 24 monedes que descriuren (la troballa va ésser de 27 monedes, 2 venudes a Lorca, i 1 a Barcelona que per referències eren dirhems d'Almeria de Banu Somadith).

La troballa va ésser el 1984 al castell de Lorca, segons informació verbal.

El lot està compost de:

- 14 monedes del Regne d'Almeria de Banu Somadith.
- 1 moneda del Regne de Tortosa de Mokatil.
- 1 moneda dels Fatimites de Al Hakem.
- 6 monedes dels Fatimites de Al Zahir.
- 2 Cospells sense encunyar.

1. MERCEDES GARCÍA ARENAL. «Los Fatimitas». *Historia* 16. N.º 64. Madrid, 1981.

I. REGNE D'ALMERIA. BANU SOMADIH

(435-441.A.H.; 1043-1052.A.D.)

TIPUS ANÒNIM

*Tipus A*I.A. لا اله الا الله
الله No hi ha Déu sinó
الله Allah.

Marginal. Missió profètica de Mahoma. Corà 61-9

II.A. ماحوما
الله l'enviat d'Allah.

Marginal. En el nom d'Allah es va encunyar aquest dirhem en el Al-Andalus.

Valor dirhem, seca Al-Andalus, no datada, metall billó.

Referència. Prieto Vives 354 c. (2) Vives 1041 (3).

1. Pes 4,05 Gr. Ø 23/27 mm.	4. Pes 3,70 Gr. Ø 20/24 mm.
2. Pes 3,85 Gr. Ø 21/26 mm.	5. Pes 2,75 Gr. Ø 20/25 mm.
3. Pes 3,85 Gr. Ø 22/25 mm.	6. Pes 2,70 Gr. Ø 22/28 mm.
- Pes mitjà 3,48 Gr.

Les monedes d'aquest tipus com ja descriu Prieto Vives es caracteritzen per la seva decadència, el seu flan irregular i per faltar quasi sempre part de les llegendes marginals per mala encunyació.

Tipus B

I.A. La mateixa llegenda del tipus A.

Marginal. Missió profètica de Mahoma, però amb vestigis d'haver-hi doble llegenda marginal.

II.A. La mateixa llegenda del tipus A.

Marginal. La mateixa llegenda del tipus A, però també amb vestigis de doble llegenda marginal.

Valor dirhem, seca Al-Andalus, no datada, metall billó.

Referència Prieto Vives 354 c v/. Vives 1041 v/.

7. Pes 4,43 Gr. Ø 22/26 mm. La moneda és retallada lateralment.

Aquest dirhem malgrat ésser retallat és de més bona factura que la sèrie anterior i el seu encuny, tenia doble llegenda marginal, ja que es veuen algunes lletres del marge exterior.

2. A. PRIETO VIVES. *Los Reyes de Taifas*. Madrid, 1926.3. A. VIVES I ESCUDERO. *Monedas de las dinastías arábigoespañolas*. Madrid, 1893.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Tipus C

I.A. لا اله الا الله No hi ha Déu sinó
الله Allah.

Marginal. Missió profètica de Mahoma. Corà 61-9

II.A. محمد الله Mahoma
الله l'enviat d'Allah.

Marginal. Missió profètica de Mahoma. Corà 61-9

8. Pes 3,25 Gr. Ø 21/24 mm. La moneda és retallada lateralment.

Valor dirhem, sense nom de seca i any, metall billó.

Referència. Prieto Vives 356 v/. Vives 1042 v/.

Aquest dirhem com diu Prieto Vives, no és segur que sigui d'Almeria per què no té nom de seca, però pel tipus i la troballa junt amb les d'Almeria el podem atribuir a la mateixa seca encara que amb reserves.

Es variant de la de Prieto Vives i Vives per la diferent col·locació de la llegenda central de la II.A.

Tipus D

Las mateixes llegendes, referències i comentari que el tipus anterior, però de diàmetre i pes més reduït, que podria ésser la meitat d'un dirhem, metall billó.

9. Pes 1,90 Gr. Ø 18/20 mm. La moneda és retallada lateralment.

Tipus E

I.A. La mateixa llegenda del tipus A.

Marginal. Vestigis de la missió profètica de Mahoma.

II.A. La mateixa llegenda del tipus A.

Marginal. Vestigis de la llegenda del tipus A, es veu la seca Al-Andalus en una d'elles.

Valor 1/2 dirhem? seca Al-Andalus, no datada, metall billó.

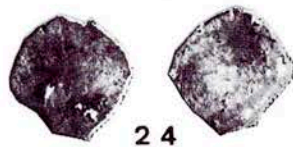
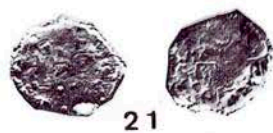
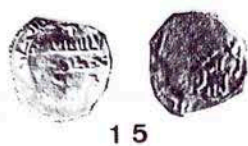
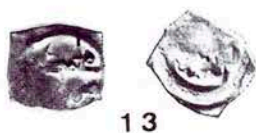
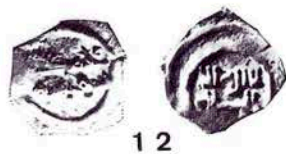
Referència. Henry Lavoix (4) descriu en el nombre 444, una moneda de 1,22 Gr.

10. Pes 2,20 Gr. Ø 16/19 mm. 11. Pes 1,60 Gr. Ø 15/17 mm.

No són monedes retallades del dirhem, són peces encunyades amb cospells més reduïts de diàmetre, per tenir un valor inferior al dirhem que pel pes podria ésser mig dirhem.

En la llegenda marginal de la II.A. es llegeix Al-Andalus amb lletres més petites que les del dirhem.

4. HENRY LAVOIX. *Catalogue des monnaies musulmanes de la Bibliotheque Nationale* Vol. II. *Espagne et Afrique*. París, 1891.

Tipus F

I.A. La mateixa llegenda del tipus A.

Marginal. Vestigis de la missió Profètica de Mahoma.

II.A. La mateixa llegenda del tipus A.

Marginal. Vestigis de la llegenda del tipus A. Es veu el principi de la seca Al (Andalus).

Valor 1/4 dirhem? seca Al-Andalus. No datada, metall billó.

Referència la mateixa que l'anterior el tipus E.

12. Pes 0,90 Gr. Ø 14/16 mm. 13. Pes 0,90 Gr. Ø 11/14 mm.
 14. Pes 0,80 Gr. Ø 14/17 mm.

Com la del tipus E, no són retallades i són més primes de gruix que la del tipus anterior i pel pes, podrien ésser 1/4 de dirhem.

II. REGNE DE TORTOSA. MOKATIL

(431-448 H.; 1039-1056 AD.)

I.A. لا اله الا الله No hi ha Déu sinó Allah.
 محمد رسول الله Mahoma l'enviat d'Allah.
 (ه ق ا ت ر) (Mokatil).

II.A. (معز) (Moizzo)
 الامام هخيم El Iman Hixem
 امير المؤمنين emir dels creients
 الكولة Al Daulah

Valor semi-dirhem, seca Tortosa (no es veu) no datada, metall billó.
 Referència Prieto Vives 182. Vives 1.267.

15. Pes 0,80 Gr. Ø 13/14 mm.

III. FATIMITAS

AL HAKEM ABU AL ALI ALMANSUR

(386-411 A.H.; 996-1021 A.D.)

I.A. محمد رسول الله Mahoma l'enviat d'Allah.
 علي ولي الله Ali Wali Allah.

II.A. الامام El Imam
 الحلكه باهر الله Alhakem Bi Arm Allah.
 امير المؤمنين emir dels creients

Valor fracció de dirhem, sense orles ni seca ni data, metall billó.

Referència Henry Lavoix descriu el nombre 210 una moneda de 1,08 Gr.

16. Pes 0,65 Gr. Ø 12/14 mm.

Moneda de poc relleu i sense orles.

AL ZAHIR ABU AL HASAN ALI
(411-427 A.H.; 1021-1036 A.D.)

I.A.	محمد رسول الله
علي ولي الله	Mahoma l'enviat d'Allah.
Ali Wali Allah.
II.A.	الحسن لا عزاز دين
الله امير اهل وصيبر	Al Hasan Li Izaz Din.
Allah emir dels creients.

Valor fracció de dirhem sense seca ni data, metall billó.

Referència ?

17. Pes 1,57 Gr. Ø 17/20 mm.	20. Pes 1,00 Gr. Ø 14/16 mm.
18. Pes 1,35 Gr. Ø 14/16 mm.	21. Pes 0,85 Gr. Ø 12/15 mm.
19. Pes 1,15 Gr. Ø 14/16 mm.	22. Pes 0,75 Gr. Ø 14 mm.

L'encunyació d'aquestes monedes que són de bon art en la calligrafia són de poc relleu i casi sense orles.

COSPELLS SENSE ENCUNYAR DE BILLÓ

23. Pes 0,95 Gr. Ø 13 mm.	24. Pes 0,80 Gr. Ø 14/16 mm.